

Datum

2024-05-08

Adress

Diarienummer

VN-2024-29

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

**Remiss från Justitiedepartementet - Biträde åt
väljare
STK-2024-766**

Valnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Valnämnden har fått möjlighet att yttra sig över remissen, och avstyrker utredningens förslag som innebär att en röstmottagare alltid ska vara närvarande när en enskild person hjälper väljaren att rösta. Enligt valnämnden riskerar en sådan ändring i vallagen innebära en integritetskränkande eller stigmatiserande påverkan. Det följer också av internationella konventioner och rekommendationer att väljare med funktionsnedsättning själva ska få avgöra vem som ska assistera vid röstning.

Yttrande

Bakgrund

Justitiedepartementet har remitterat promemorian Biträde åt väljare (Ju2024/00970) till Malmö stad för yttrande. Valnämnden har fått möjlighet att yttra sig över remissen. Enligt den nuvarande ordningen i 7 kap. 3 § andra stycket vallagen har väljare som på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själva kan göra i ordning sina röster rätt att få hjälp med detta av röstmottagarna i den utsträckning som behövs. En sådan väljare får också anlita någon annan person som hjälper honom eller henne. Utredningen föreslår att sista mening ändras till att en sådan väljare också får anlita ytterligare en person (utöver hjälpande röstmottagare) som hjälper honom eller henne. Motsvarande rätt att begära biträde finns även när väljaren ska ta sina valsedlar på den avskärmade plats där valsedlarna finns utlagda (8 kap. 2 a § vallagen). Förslaget innebär att en röstmottagare alltid ska vara närvarande när en enskild person hjälper väljaren att rösta.

Skälen för promemorians förslag grundar sig i att lagändringen anses bidra till ett sätt att ytterligare förstärka skyddet mot otillbörlig påverkan. Genom att föreskriva att en

röstmottagare alltid ska vara närvarande när en väljare får hjälp av någon annan person med att rösta eller ta valsedlar bedöms risken minska för att väljaren utsätts för otillbörlig påverkan.

Valkansliet bedömning

En översyn av vallagen är i grunden ett välkommet inslag. Att se över och utveckla lagstiftning som rör de allmänna valen är ett led i att värna om vår demokrati. Att däremot ställa krav på att en röstmottagare ska närvara tillsammans med väljare och den person väljaren har anlitat för att ge hjälp bakom valsedelstall och valskärm bedöms kunna ha en avskräckande effekt på personer med behov av hjälp vid röstningen. Ett tillägg i vallagen som riskerar innebära en integritetskränkande eller stigmatiserande påverkan, och i värsta fall kunna bidra till att en väljare avstår från att rösta vore att skapa, snarare än att minska, hinder för en grupp som idag tenderar rösta i lägre grad än väljarkåren i sin helhet.

Det följer också av internationella konventioner och rekommendationer att väljare själva ska få avgöra vem som ska assistera vid röstning. Artikel 29 i CRPD2 kräver uttryckligen att konventionsstaterna säkerställer ”att personer med funktionsnedsättning effektivt och fullständigt kan delta i det politiska och offentliga livet på lika villkor som andra, direkt eller genom fritt valda ombud, däribland rättighet och möjlighet ... att rösta” och anger ett antal åtgärder för att möjliggöra detta, varvid konventionsstaterna åläggs att vid röstning få assisteras av en av dem fritt vald person”.

Fria och hemliga val utgör grundläggande utgångspunkter i det svenska valsystemet. I enlighet med svensk vallag och internationella förpliktelser ska väljaren därmed kunna avlägga sin röst fritt utan att bli utsatt för tvång eller otillbörlig påverkan, samt hemligt utan att behöva tala om hur hen har röstat. Detta gäller för alla röstberättigade väljare oberoende om väljare på grund av funktionsnedsättning eller liknande inte själv kan göra i ordning sin röst.

Lagförslaget väcker även frågor kring huruvida en röstmottagare med säkerhet kan göra bedömning om det är väljarens genuina val som ligger till grund för val av valsedel genom att vara närvarande bakom valsedelstall och valskärm. Hur förväntas en röstmottagare hantera situationen om denne anser att väljaren utsätts för otillbörlig påverkan bakom valsedelstall och valskärm? Om väljaren och medföljare kommunicerar med teckenspråk eller annat språk som röstmottagare inte behärskar kan denne inte bedöma huruvida otillbörlig påverkan sker även om röstmottagare befinner sig tillsammans med väljare och medföljare bakom valsedelstall eller valskärm. Det är viktigt att röstmottagarna känner sig trygga i hur de ska hantera eventuella oegentligheter.

